

Daria Sikorska

Kujawsko-Pomorska Szkoła Wyższa w Bydgoszczy

Izabela Wielewska

Akademia Techniczno-Rolnicza w Bydgoszczy

FUNDUSZE UNIJNE JAKO SZANSA WZROSTU KONKURENCYJNOŚCI PRZEDSIĘBIORSTW AGROBIZNESOWYCH

1. Wstęp

Jednym z podstawowych warunków rozwoju przedsiębiorstw agrobiznesowych jest możliwość korzystania ze środków inwestycyjnych, do których zaliczane są nie tylko własne zasoby finansowe lub prywatnie pozyskiwane kredyty, ale również fundusze unijne [Heller 2003, s. 106].

Celem artykułu jest ukazanie stopnia wykorzystania funduszy unijnych przez przedsiębiorstwa agrobiznesowe jako szansy wzrostu konkurencyjności firm.

Badania przeprowadzono za pomocą ankiety wśród przedsiębiorców związanych z agrobiznesem, uczestniczących w I Prezentacjach Gospodarczych Powiatu Chojnickiego, które odbyły się w Chojnicach w połowie grudnia 2005 roku. Badaniami objęto 31 firm. Wśród zakładów przeważały firmy przetwórcze z branży mięsnej, piekarniczej, mleczarskiej i młynarskiej, a także runa leśnego.

2. Środki unijne w dostosowaniu polskiego agrobiznesu do standardów unijnych

Badania prowadzone w kontekście uzyskiwania możliwości dofinansowania przez przedsiębiorstwa agrobiznesowe ze środków Unii Europejskiej [Sikorska 2005, s. 670] wskazują, iż na rynku istnieje duże zainteresowanie tą formą pomocy.

Pomoc w zakresie rozwoju wsi i rolnictwa opiera się obecnie na wykorzystywaniu dofinansowań z SAPARD (do końca 2006 r.), a także z sektorowego programu operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwoju obszarów wiejskich” [Pomajda 2004, s. 8].

W ramach tego działania realizowane są projekty związane z modernizacją zakładów przetwórstwa rolno-spożywczego, prowadzące do ich dostosowania do warunków funkcjonowania na jednolitym rynku poprzez poprawę konkurencyjności, uwarunkowaną wzrostem jakości produkcji, jej skalą i profilem, obniżeniem kosztów oraz spełnieniem wymagań w zakresie norm higienicznych, ochrony środowiska i dobrostanu zwierząt [Babuchowski, Kaszyński 2003, s. 84].

Wspierane są inwestycje służące osiągnięciu co najmniej jednego z poniższych celów:

- poprawie warunków sanitarno-higienicznych produkcji,
- rynkowemu ukierunkowaniu produkcji i wykorzystaniu istniejących nisz rynkowych,
- tworzeniu nowych i racjonalizacji istniejących kanałów zbytu,
- poprawie jakości produktów,
- wzrostowi wartości dodanej produkcji,
- wzrostowi konkurencyjności przetwórstwa rolno-spożywczego,
- zmniejszeniu negatywnego wpływu na środowisko,
- ulepszeniu struktury logistycznej,
- poprawie dobrostanu zwierząt,
- wprowadzeniu nowych i modernizacji istniejących technologii produkcji.

Współfinansowane będą również wydatki ponoszone na [Babuchowski, Kaszyński 2003, s. 84]:

- budowę i remont budynków produkcyjnych, magazynowych i socjalnych,
- zakup i instalację maszyn i urządzeń do przetwarzania oraz magazynowania i przygotowania produktów do sprzedaży,
- zakup aparatury pomiarowej,
- zakup sprzętu do sterowania procesem produkcji i oprogramowania,
- zakup specjalistycznych środków transportu,
- koszty ogólne do wysokości 12% łącznych kosztów kwalifikowanych,
- dobrowolne wprowadzanie systemów kontroli jakości i atestacji, takich jak standardy ISO (Vision 2000, ISO 9000, ISO 14000), EMAS itd.,
- zmniejszenie kosztów ogólnych do poziomu 12% kwalifikowanego kosztu ogółem łącznie z opłatami za usługi inżynierów, doradców, studia wykonalności, nabycie patentów, marek i koncesji [Babuchowski, Kaszyński 2003, s. 85].

Pomoc unijna może być przyznawana podmiotom, które wykazują żywotność ekonomiczną, czyli są zdolne do zrealizowania planowanej inwestycji czy przedsięwzięcia. Jeśli przedsiębiorca nie dysponuje środkami na realizację całości planowa-

nej inwestycji, wymagane jest przedstawienie zgody banku na udzielenie kredytu inwestycyjnego. Planowana inwestycja musi się również wiązać z korzyściami dla krajowych producentów rolnych. W związku z tym wymaganiem wnioskodawca jest zobowiązany wykazać, że zaopatruje się w surowce na podstawie długoletnich umów z krajowymi producentami rolnymi [Babuchowski, Kaszyński 2003, s. 84].

3. Wykorzystanie funduszy strukturalnych

Polscy przedsiębiorcy z branży agrobiznesu, zarówno przed, jak i po wstąpieniu Polski do struktur UE, starają się korzystać z pomocy finansowej ugrupowania. W powiecie chojnickim również są firmy, które z tego korzystają bądź skorzystają w najbliższej przyszłości. W tym kontekście przeprowadzono badania wśród 31 zakładów przetwórstwa i produkcji żywności.

Tabela 1. Znaczenie funduszy strukturalnych we wzroście konkurencyjności firm

Wyszczególnienie	Liczba firm	Procent ogółu
Duże znaczenie	18	58,1
Małe znaczenie	11	35,5
Brak znaczenia	2	6,4
Ogółem	31	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Zdaniem 58,1% respondowanych (tab. 1) możliwość pozyskania pomocy w ramach funduszy strukturalnych ma duże znaczenie we wzroście konkurencyjności firm agrobiznesowych. Umożliwiają one prowadzenie zmian w sektorze, związanych głównie z członkostwem Polski w Unii Europejskiej. Uzyskanie możliwości choćby nikłego korzystania ze środków pomocowych pozwala firmom uniknąć konieczności zaciągania wysoko oprocentowanych kredytów na modernizację i procedury dostosowawcze.

Tabela 2. Stopień korzystania i ubiegania się o środki unijne

Wyszczególnienie	Liczba firm	Procent ogółu
Firma korzysta ze środków finansowych UE	8	25,8
Firma ubiega się o środki finansowe UE	20	64,6
Wniosek został odrzucony	1	3,2
Firma nie korzysta i nie zamierza korzystać ze środków UE	2	6,4
Ogółem	31	100,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Wśród badanych zakładów 25,8% wspomaga swój rozwój pieniędzmi pochodzącymi ze środków unijnych (tab. 2). O takie dofinansowanie ubiega się też 64,6% firm, co oznacza, że wskaźnik zainteresowania wspomaganiami finansowymi

Unii Europejskiej w celu rozwijania konkurencyjności zakładów jest wysoki (przy założeniu, że wnioski zostaną rozstrzygnięte pozytywnie).

Tabela 3. Przeznaczenie inwestycyjne dofinansowania w ramach funduszy strukturalnych

Wyszczególnienie	Liczba firm	Procent ogółu
Modernizacja budynków zakładu i ich wyposażenia zgodnie z wymogami weterynaryjnymi, sanitarnymi i dobrostanem zwierząt	14	45,2
Modernizacja lub wymiana linii produkcyjnych i wprowadzanie technologii zwiększających wartość dodaną, które będą zgodne z wymaganiami związanymi z higieną, jakością, pakowaniem i oznakowaniem produktów	16	51,6
Inwestycje prowadzące do obniżenia szkodliwości emitowanych ścieków, gazów i pyłów	3	9,6
Inwestycje prowadzące do zmniejszenia zużycia energii i wody w procesie produkcyjnym	3	9,6
Inwestycje w zagospodarowanie odpadów i produktów ubocznych	7	22,6
Wdrożenie systemu bezpieczeństwa produkcji żywności (HACCP)	6	19,4

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań.

Przeznaczenie inwestycyjne uzyskanych lub planowanych środków jest różne (tab. 3). Dotyczy ono głównie modernizacji lub wymiany linii produkcyjnych i wprowadzania technologii zwiększających wartość dodaną. Inwestycje tego typu przeprowadziło bądź planuje przeprowadzić 51,6% badanych firm.

Z pomocy finansowej na modernizację zakładów przetwórczych i ich wyposażenia, która pomoże dostosować je do standardów weterynaryjnych, sanitarnych i dobrostanu zwierząt, skłonnych jest korzystać 45,2% firm.

W nieco mniejszym zakresie unijne pieniądze są przeznaczane na aspekty ekologiczne – łącznie 41,8%. Pomoc wykorzystuje się głównie na inwestycje w zagospodarowanie odpadów i produktów ubocznych (22,6% firm). Ma to głównie miejsce z zakładach mleczarskich (serwatka) i zakładach mięsnych (krew, szczerzina, odchody zwierząt itp.).

Należy także zwrócić uwagę na fakt, iż część unijnej pomocy przeznaczana jest na wdrażanie systemów bezpieczeństwa produkcji żywności, a więc wprowadzanie GMP, GHP i HACCP (19,4%).

W skali kraju środki finansowe, jakie oferuje Unia Europejska na pomoc dla przedsiębiorstw w celu dostosowania się do funkcjonowania na unijnym rynku, w pierwszej kolejności wykorzystywane są na dostosowania producentów i przetwórców do wymogów sanitarno-higienicznych, jakie stawia UE. Służą temu głównie pieniądze z SAPARD. W drugiej kolejności unijne pieniądze są kierowane na pod-

niesienie jakości i standardu wyrobów [Babuchowski, Kaszyński 2003, s. 86], czyli zwiększanie konkurencyjności na rynku.

4. Wnioski

1. Pozyskiwanie pomocy finansowej w ramach funduszy strukturalnych ma ogromne znaczenie w rozwoju konkurencyjności firm w agrobiznesie. Jest to związane z możliwością poprawy przystosowania do wymagań UE.

2. Środki finansowe z Unii Europejskiej mogą stać się istotnym elementem budowy przewagi konkurencyjnej polskich firm agrobiznesowych ze względu na wykorzystanie ich do przeprowadzenia procesów dostosowawczych i modernizacyjnych w przedsiębiorstwach.

3. Badane firmy agrobiznesowe korzystają ze środków finansowych UE bądź się o nie ubiegają. Dotychczas skorzystało z pieniędzy Unii 8 z 31 badanych firm. Nie jest to więc zbyt wysoki wskaźnik.

4. Fundusze pochodzące z UE przeznaczane są lub będą (dotyczy to firm, które właśnie złożyły wnioski) głównie na modernizację lub wymianę linii produkcyjnych, wprowadzanie technologii zwiększających wartość dodaną i inwestycje związane z ochroną środowiska.

Literatura

- Babuchowski A., Kaszyński P., *Wykorzystanie środków UE w dostosowaniu polskiego mleczarstwa do rynku unijnego – szanse i zagrożenia*, „Przegląd Mleczarski” 2003 nr 3.
- Heller J., *Finansowanie rozwoju regionalnego obszarów wiejskich z programu SAPARD*, Roczniki Naukowe SERiA, t. V, z. 4, Warszawa-Poznań-Koszalin 2003.
- Sikorska D., *Wykorzystanie funduszy strukturalnych przez rolników i przedsiębiorstwa rolne*, Prace Komisji Nauk Rolniczych i Biologicznych, Seria B, nr 57, Bydgoszcz 2005.
- Pomajda W., *Sektorowy Program Operacyjny. Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich*, ARiMR, Warszawa 2004.

EU FUNDS AS A CHANCE OF INCREASE IN COMPETITIVENESS OF AGRICULTURAL COMPANIES

Summary

EU funds are the most important part of structural policy. They may be allocated for the development of countryside infrastructure and for modernization of farms and agricultural companies.

Agricultural companies use structural funds to adapt themselves to the EU standards. They modernize their production lines and the buildings in order to comply with EU veterinary requirements.